

Vergaderjaar 2004–2005

29 671 (R 1765)

Goedkeuring van het op 3 mei 2002 te Vilnius tot stand gekomen Protocol nr. 13 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, inzake de afschaffing van de doodstraf onder alle omstandigheden (Trb. 2002, 119)

A

VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE ZAKEN¹

Vastgesteld 22 juni 2005

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel heeft de leden van de vaste commissie aanleiding gegeven tot het stellen van de volgende vragen en het maken van de volgende opmerkingen.

De leden van de fracties van de **ChristenUnie** en de **SGP** waren niet overtuigd van de noodzaak of wenselijkheid van goedkeuring van het onderhavige Protocol, waarin de doodstraf als strafrechtelijke sanctie in alle situaties, derhalve ook ten aanzien van misdrijven begaan in tijd van oorlog of onmiddellijke oorlogsdreiging, in het rechtsgebied van de Raad van Europa wordt afgeschaft. Ongetwijfeld wordt het bevorderen van dit Protocol mede gestimuleerd door de omstandigheid dat inmiddels al enkele generaties geen enkele ervaring meer hebben met het fenomeen oorlog. Een voorstel tot het afschaffen van de doodstraf in alle situaties zou dan ook een meer passende aandacht krijgen wanneer het zou worden gedaan in situaties van oorlog of oorlogsdreiging. Deze leden herinnerden eraan dat ook in Nederland in de jaren na de Tweede Wereldoorlog de doodstraf is opgelegd en ten uitvoer is gebracht.

De ernst van de situatie en de begane misdrijven vonden toen hun weerslag in het gewicht van de sancties. Zou de regering durven beweren dat toen de «inherente waardigheid» (zie de formulering in de preambule van het Protocol) van de veroordeelde misdadigers is geschonden? En is de geschiedenis van de zogenaamde Drie (later de Twee) van Breda niet een bewijs dat een niet ten uitvoer brengen van de doodstraf een duurzame verstoring van de rechtsorde kan betekenen en leed kan toevoegen aan slachtoffers en nabestaanden?

Deze leden meenden dat bijvoorbeeld in geval van delicten waarvoor het Internationaal Strafhof is opgericht, namelijk genocide, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid, de doodstraf een passende sanctie kan zijn. De omstandigheid dat dit Strafhof de doodstraf op grond van zijn statuut niet kan opleggen betekent nog niet dat daarom deze sanctie geheel kan worden uitgebannen. Is de regering het met deze leden eens dat niet is vol te houden dat de vrijwaring van de doodstraf kan worden aangemerkt als een universeel grondrecht of mensenrecht? Immers, een

¹ Samenstelling: Van Gennip (CDA) (*voorzitter*), Schuyer (D66), Dees (VVD) (*plv. voorzitter*), Van der Linden (CDA), Rosenthal (VVD), Van Thijn (PvdA), Pormes (GL), Middel (PvdA), Van Middelkoop (CU), Kox (SP), Russell (CDA).

zodanig recht is niet opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waar in die verklaring wel is vastgelegd dat een ieder recht heeft op leven (artikel 3). Ook het BUPO-verdrag gaat uit van het bestaan van de sanctie van de doodstraf en veroordeelt dat niet (artikel 6). Kortom, deze internationale verdragsverplichtingen verplichten niet tot het afschaffen in alle situaties van de doodstraf. Erkent de regering dit?

De leden van de fracties van de ChristenUnie en de SGP ontvingen graag een nadere verklaring voor de keuze in artikel 1 van het Protocol voor een formulering die van het niet opleggen van de doodstraf een species maakt van het recht op leven en dus een specifiek mensenrecht creëert. Waarom is niet gekozen voor een formulering die een instructie bevat aan overheden om de doodstraf niet op te leggen, zoals ook in Nederland is gedaan in de herziene grondwet van 1983? Het viel deze leden op dat dit nieuwe mensenrecht in de preambule van het Protocol wordt gemotiveerd met de formulering «de inherente waardigheid van alle mensen». Als dit de dragende kracht is achter het Protocol, ligt het dan niet in de rede ook een volgende, overigens niet door deze leden bepleite, stap te nemen namelijk een verbod tot het toepassen van levensbedreigend geweld in alle situaties? Kortom, een pleidooi voor een onverkort pacifisme. Immers, de in de Europese cultuurkring (en ook wel elders) sinds jaar en dag geldende morele imperatief «Gij zult niet doden» is altijd terecht verstaan als een verbod op wederrechtelijk doden, hetgeen de bevoegdheid van overheden om rechtens geweld te gebruiken met de zwaardmacht en te beschikken over de doodstraf als sanctie onverlet heeft gelaten. Dit is nooit in mindering gebracht op de notie van de inherente waardigheid van de mens.

Tenslotte stelden deze leden een vraag van meer procedurele aard. Uit het advies van de Raad van State en het antwoord van de regering daarop, valt op te maken dat de regering aanvankelijk kennelijk voornemens was het wetsvoorstel ter stilzwijgende goedkeuring aan de Staten-Generaal aan te bieden. Dit verbaasde deze leden. Kan aan de hand van de daarvoor geldende bepalingen van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen worden beargumenteerd welke vorm van goedkeuring, de uitdrukkelijke of de stilzwijgende, op grond van die Rijkswet aangegeven is?

Vertrouwende, dat deze vragen volledig en tijdig zullen worden beantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over het onderhavige wetsvoorstel voldoende voorbereid.

De voorzitter van de commissie,
Van Gennip

De griffier van de commissie,
Janssen